

TÜRKİYE GİBİ ÜLKELER; MEKSİKA, POLONYA VE İSRAİL

Doç.Dr.Sait YILMAZ*

Giriş

Türkiye, 21. yüzyılın ilk çeyreğinde ülke varlığının korunması ve geleceği ile ilgili önemli kırılma noktalarına doğru yaklaşmaktadır. Soğuk Savaş sonrasında kendisine yeni bir vizyon belirleyemeyen Türkiye, karşılaştığı güvenlik sorunlarına çözüm getirecek bir güç projeksiyonu hazırlayamadığı gibi ulus-devlet yapısı ve ülke güvenlik mimarisi son 20 yılda çeşitli bozucu faaliyetler sonucu oldukça yıpranmıştır. Bulduğumuz coğrafyada var olmak ve yok olmak Oçok yakın mesafededir ve bu nedenle güçlü olmayan devletlerin yaşama şansı yoktur. Tarihin hızlandığı, rejimlerin değiştiği Ortadoğu'da Batılıların yarattığı tuzakların girdabına sokulan Türkiye harita değişikliklerinden kendisi de nasibini alabilir. Türkiye'nin temel sorunu bağımsız politika izleyememek, içeride ve dışarıda Batılıların bize çizdiği rollerin dışına çıkamamak, en kötüsü de buna kendini mahkûm hissetmektir. Türkiye'de İkinci Dünya Savaşı'ndan bugüne ABD'nin örtülü ya da açık siyasi, ekonomik ve kültürel pek çok iç müdahalesine maruz kalmıştır. ABD ile ilişkilerimiz genellikle Türkiye'nin sağladığı askeri üs ve kolaylıklar karşılığı dış yardım ve kuru sözlerle sınırlı kalmıştır. Bugün geldiğimiz aşamada, ABD ile iyi gözükten ilişkilerimize rağmen özellikle terörle mücadele, Irak'taki gelişmeler ve Karadeniz bölgesindeki beklentiler açısından bu ülke ile derin görüş farklılıklarımız ve uygulamalarımız olduğu açıktır. Bu makalede yaşadığı güvenlik sorunları bakımından ABD'ye bağımlılık çelişkisi yaşayan üç ülkeyi Türkiye ile birlikte ele alacağız ve son bölümde ülkemiz ile ilgili bazı sonuçlara ulaşmaya çalışacağız.

Meksika

Bir Fransız düşünürün söylediği şu söz bu ülkenin durumunu çok iyi özetlemektedir; "Zavallı Meksika, Allah'a ne kadar uzak, Amerika'ya ne kadar yakın". ABD'ye yakın olmak Meksika'ya askeri seçenekleri değil, sadece ekonomi politikalarını seçme hakkı bırakmaktadır. Meksika dünyanın en büyük 14. ekonomisine sahiptir ve 2011 yılı verilerine göre GDP'si 1.16 trilyon dolardır. 2010'da %5.5, 2011'de %3.8 büyüyen Meksika 2004-2008 arasında yıllık %3.3 ortalama büyüme sağladı¹. Ekonomi ulusal gücün en önemli parçası olarak görülmekle birlikte, bu Meksika gerçeğinde ekonomik güç ile sınırlılık anlamına geliyor. Meksika'nın en büyük ekonomik problemi OSCE ülkeleri içinde gelir adaletsizliğinin en fazla olduğu ikinci ülke olmasıdır. Halkın %50'den fazlası yoksulluk içinde, %14.9'u ise aşırı yoksuldur. Bununla beraber, Meksika dünyanın en zengin adamına ev sahipliği yapıyor; haberleşme dünyasının en zengini Carlos Slim. 2011 yılında kişi başına gelir de Meksika, dünya 62.dir yani gelir dağılımına bakarak içeride derin bir hassasiyet olduğunu söyleyebiliriz. Meksika'nın zengin bölgelerinde bile önemli eşitsizlikler söz konusudur. Bu Batı tipi bir eşitsizlik değil, fakirlerin orta sınıftan oldukça farklı bir yaşam sürdüğü eşitsizliktir. 2011'de 349.6 milyar dolar ihracat yapan Meksika, ihracatının %78.5'i ABD'ye yapıldığından Meksika GDP'si %23.8 ABD'ye bağımlıdır. Diğer yandan ithalatın %48.8'i ABD'den yapılmaktadır. Meksika, dünyanın yedinci büyük petrol üreticisidir ve ABD'nin en fazla petrol ithal ettiği üçüncü ülkedir.

* İstanbul Aydın Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Öğretim Üyesi, saityilmaz@aydin.edu.tr Twitter: @DocDrSaitYilmaz

¹ George Friedman: *Mexico's Strategy*, Stratfor, (August 21, 2012).

Meksika'nın ikinci büyük stratejik problemi ABD ile olan güvenlik ilişkileridir. 19. yüzyılın başında ABD, Kuzey Amerika'nın doğu kıyılarında küçük ve fakir bir ülke iken Meksika çok daha gelişmiş, daha büyük bir askeri ve ekonomik gücü ile Kuzey Amerika'ya hâkim olmaya aday bir ülke idi. Ancak, Meksika'nın iki problemi vardı; bölgesel eşitsizliklerin neden olduğu iç istikrarsızlık, yerleşimin az olduğu Rio Grande'nin kuzeyindeki toprakların savunulma güçlüğü. Bu topraklar Meksika'nın kalbi ile kuzeydeki Teksas ile California arasında kalan yerler arasında idi ve güneyden buralara ulaşmak kolay değildi. Bu toprakları savunacak bir orduyu beslemek de kolay değildi. Amerikalılara göre ise Teksas'taki Meksika varlığı çıkarlarına tehdit teşkil ediyordu. ABD Başkanı Andrew Jackson, önce Teksas'ta ABD'li yerleşimci sayısını örtülü yollardan artırdı sonra 1815'de Meksika ile savaşı başlattı. Meksika ordusu toplumun en fakir kişilerinden oluşuyordu ve aşırı soğuk ve karlı bir havada San Antonio'ya geldiklerinde zaten tükenmişlerdi. Yenilgi kaçınılmazdı ve Teksas, Meksika'dan koparıldı. Meksika, kuzey topraklarını savunamadığı gibi sahillerini koruyacak deniz gücü de yoktu. Dağlık arazi Meksika içinde kolluk görevlerini de zorlaştırıyordu. Bu arazi iki ülke arasında hem bir tampon oluşturmuş, hem de sürekli kaçakçılık ve haydutluk faaliyetlerine imkân sağlamıştır. Yasal uyuşturucu ihracatı ise iki ülke arasında yılda 40 milyar dolarlık bir gelir kapısı oluşturdu. Ekonomik nedenlerle ne ABD ne de Meksika kontrol edilmesi zor olan sınıra yakın bölgeyi denetim altına alacak bir kolluk gücü ya da ordu geliştiremediler.

Meksika'nın kuzey topraklarını ABD'ye kaptırması Meksikalıların hafızasında olan ama çare bulamadığı bir siyasi konu olmaya devam etti ve Meksikalılarda süregelen bir aşağılanma duygusu yarattı. ABD ile Meksika arasındaki dengesizliği nedeni Amerikan askeri gücüdür, Meksika tek başına bu güç ile baş edemez, bir koalisyon oluşturması da kolay değildir. Meksika, ana sorunu olan sosyal iç istikrara çare bulmaya çalışırken, ABD ötesinde dış politika geliştirmeye başladı. İlk bulduğu dost Orta Amerika'da kendisi gibi uyuşturucu ve göç trafiği içindeki Kolombiya oldu. Meksika; ABD, müsaade eder ve idare edilebilir bulursa bölgesel güç olabilir ancak, Kuzey Amerika iki önemli gücü bir arada taşıyamaz. Meksika'nın geleneksel problemleri olan ABD ile nasıl bir ilişki kuracağı, kuzey sınırının idaresi ve ülke içindeki eşitsizlikler karşısında ülke birliğini nasıl koruyacağı coğrafyasında önemli değişiklikler olmadıkça devam edecektir. İki ülke arasındaki ilişkilerin diğer bir yönü ise göçlerdir. Meksika için fakir halkın ABD'ye göçü döviz kaynağı, ABD için ise ucuz iş gücü demektir. Ne Meksika ne de ABD bu göç trafiğini durdurma niyetindedir. ABD'de yaşayan ve çalışan önemli miktarda Meksika kökenli nüfus vardır ve bunlar dolayısı ile iki ülke arasında göçten sağlık sigortasına, sürücü ehliyetine ve gençlik çeteleri suçlarına kadar pek çok konuda ilişkiler söz konusudur. Amerika'da yaşayan 11.8 milyon Meksikalı düşük seviyeli işlerde çalışmaktadır. İki ülke arasında yaşanan diğer bir büyük sorun ABD'nin Meksika kamyonlarına getirdiği sınırlamalardır. Her yıl 600 milyon araç sınırdan geçmektedir. İki ülke arasında önemli bir karşılıklı güven sorunu vardır.

Polonya

Tıpkı Meksika gibi Polonya'nın da ulusal stratejisi tarihsel olarak korku ve ümitsizlik üzerine kurulmuş, en önemli sorunu ulusal kimliğin ve bağımsızlığın korunması olagelmıştır. Polonya, hala Rus tehdidi karşısında titremektedir. Bunda da haksız değildir. Polonya, bir yandan bölgesel güç olmaya çalışmakta, diğer yandan haritadan silinme endişesi ile yaşamaktadır. Polonya'nın bugün izleyebileceği üç

strateji vardır². Birincisi NATO ve Avrupa Birliği içinde kalmak için elinden geleni yapmak, bunun için Almanya'ya yaslanmaktır. İkinci strateji hem Almanya hem Rusya ile yakın ilişki kurmaktır ama bu ilişkileri muhafaza etmek kolay değildir. Son strateji ise bölge dışından bir güce dayanmaktır ki buna tek aday ABD'dir. Ancak, ABD İslam dünyası ile yaşadığı tecrübelerden sonra güç dengesi politikalarına farklı yaklaşmakta, Rus tehlikesi karşısında Avrupa güç dengesinin ne olacağı artık kendi çıkarlarını çok fazla ilgilendirmemektedir. Üstelik artık tehdide müdahale etmektense, işi bölgesel güç dengelerine bırakmayı tercih etmektedir. ABD, sadece Avrupa'da değil Avrasya'da da yakın dostlar istemiyor. ABD'nin istisnai ülkeleri; İngiltere, İsrail ve Japonya'dır.

Rusya'nın ihtirasları 2008 Gürcistan Savaşı'nda tekrar kanıtlanmış olmasına rağmen NATO'nun üs ve birlikleri Almanya'da sabit kaldı ve Orta ve Doğu Avrupa (ODA) ülkelerinde hiçbir NATO üssü yoktur. Bu ülkeler tarafından bölgedeki Amerikan varlığı bir güvenlik garantisi olarak görüldüğünden Polonya ve Çek Cumhuriyeti Füze Savunması Anlaşması'nı başarı olarak gördüler. Anlaşmaya göre Polonya'ya bir füze savunma unsuru, Çek Cumhuriyeti'ne ise bir radar üslenecekti. Anlaşma üzerine Rus General Anatoly Nogovitsyn "Polonya cezazsız kalmayacak" açıklaması yaptı. 2011 yılında Obama, sistem unsurlarının iki ülkeye de konuşlanmayacağı ve Rusya ile yakın işbirliği yapacaklarını açıkladı. Böylece başta Polonya olmak üzere ODA ülkeleri bir kez daha ABD tarafından aşağılandıkları düşüncesine kapıldı. Sistemin iptal edildiğine ilişkin bu ülkelerle önceden bir görüşme bile yapılmadan telefon ile bilgi verildi. ODA ülkeleri bu gelişmeler karşısında ABD'nin gözüne girme ve Atlantikçi teorilerini bir kenara bırakıp Almanya'ya yağ çekme yarışına girdiler. ODA elitlerine göre Almanya, Rusya'dan daha az şeytandır ama Gerhard Schroeder'in 1998-2005 yılları arasındaki iktidarından beri Almanya-Rusya ilişkileri gelişmektedir. Bu ilişki Rusya'nın ODA ülkelerine göre Almanya'ya daha ucuz fiyata doğal gaz satması gibi bir denkleme oturmuştur. Rusya, enerji kartını da silah olarak kullanmaktadır. 1991-2005 yılları arasında ODA ülkelerine siyasi amaçlarla 55 kez enerji kesintisi yaptı³.

Sonuç olarak; Polonya tarih boyunca olduğu gibi bir kez daha Almanya ve Rusya arasında sıkışıp kalmış bulunmaktadır. Franklin D. Roosevelt de Yalta'da Polonya'yı Rusya'nın insafına bırakmıştı. Bugün bile NATO'ya güvenmeyen Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Macaristan geçenlerde ittifak yapısı dışında bağımsız bir askeri inisiyatif geliştirme kararı aldılar. Ancak ekonomik olarak Almanya'ya bağımlı bu ülkelerin önündeki tek seçenek aslında Almanya'nın uydusu olmaktır. 11 Eylül 2001 ile birlikte askerlerini ve kaynaklarını Afganistan ve Irak Savaşlarına tahsis eden ABD, "Yeni Avrupa" adını verdiği Orta ve Doğu Avrupa bölgesini uzun zamandır ihmal etmektedir. Bu ülkelerin uzun süredir ABD'ye olan özel bağlılıklarına rağmen başta Polonya olmak üzere bazı ülkelerin vizeden muafiyet isteğine henüz cevap verilmedi. ABD'nin bölgedeki popülerliği henüz Rusya'ya kaybedilmemiş olsa da gittikçe azalmaktadır. Washington'un ihmal politikası Orta ve Doğu Avrupa'da bir stratejik boşluk meydana getirdi. Polonya'nın Naziler tarafından işgalinin 70. Yılı anma törenlerine ABD'nin düşük seviyeli katılımı da Polonya'da hayal kırıklığı yarattı. Orta ve Doğu Avrupa ile ABD arasındaki artan stratejik boşluğu AB ve Rusya doldurmaya çalışmaktadır. 2008'deki Gürcistan Savaşı'nın yarattığı şok, NATO'nun azalan önemi, ABD'nin azalan popüleritesi ve AB'nin yaşadığı özellikle ekonomik

² George Friedman: *Poland's Strategy*, Stratfor, (August 28, 2012).

³ Helle Dale, Ariel Cohen: *The U.S. Takes "New Europe" for Granted at its Own Peril*, (October 21, 2010).

sıkıntılar Polonya'yı ABD ve Rusya ile ilişkilerinde yeni bir kurgu politikası için yol ayrımına getirmektedir.

İsrail

İsrail'in karşılaştığı sorun artık onun gücü ile ilgili; açık ve örtülü ilişkileri, askeri gücü ile artık stratejik ortamını etkili şekillendirme zorluğudur. Gelineen oldukça karmaşık güvenlik ortamında hem stratejik inisiyatifi kaybetti, hem de artık askeri seçenekler eskisi kadar geçerli değildir. İsrail'in temel ve kaçınılmaz jeopolitik gerçeği; güvenlik ihtiyaçlarının askeri kabiliyetlerinin dışında olması yani dış güçlere bağımlı olmasıdır. Bu bağımlılık sadece askeri yetenekler bakımından değil Arap dünyasına karşı dış politikasının yürütülmesinde daha geniş bir zemin ihtiyacı için de gereklidir⁴. Son 40 yıldır İsrail'e yönelik tehdit değişti. Öncesinde belirli savaş alanlarında savaşılırken artık belirli bir savaş alanı yok ve sivilleri savaşanlardan ayırmak zordur. Küçük bir ülke olan İsrail için güvenlik devletin hayatta kalma meselesidir ve etrafındaki tehditlere karşı jeopolitik gerçekleri, karmaşık diplomatik ilişkiler ve askeri hazırlıkla birlikte harmanlamalıdır. İsrail böyle çalkantılı bir stratejik ortamda siyasi olarak izole edilmiş bir şekilde yaşayamaz. İsrail'in patronu İslamcılarını yöneten ve bölgedeki güç dengesinin dizginlerini elinde tutan ABD'dir ve yalnızlaştıkça bu ülkeye daha bağımlı hale gelmektedir. Küçük ve en önemli gücü ordusu olan İsrail bunu ancak İran'a karşı kullanabilir ama bu da çok riskli bir seçenektir.

İsrail, kuzeyini güvene almak için Lübnan'da istikrar arıyor, bu nedenle Esat olmasa da Şam'da Batıya sadık bir yönetim istiyor çünkü Suriye üşütse Lübnan zaturre olmaktadır. İsrail'e rağmen ABD, Esat'ın kalmasını istemedi çünkü onun önceliği İran'ın kollarını kesmekti. İsrail'in etrafındaki gelişmeler artık onun kontrolünden çıkmıştır. Etrafında işbirliği yaparak güç dengesi sağlayacağı bir devlet kalmadı ve yalnızlaşıyor. Sorunlar siyasi olmaktan çok askeri kapsamda olduğu için diplomasi ya da görüşmelerle de çözüm bulmak da mümkün değildir. Bu nedenle Suriye ve Mısır'daki gelişmeleri yakından izleyerek yeni siyasi fırsatlar aramaktadır. 1979 yılındaki devrimden sonra İran, İsrail için bu coğrafyadaki en önemli ülke tehdidi oldu. ABD, İran konusunda da şimdilik acele etmiyor. ABD, uzun zamandır İsrail'i İran'a doğrudan bir saldırı yapmaktan alıkoymaya çalışıyor⁵. İsrail, Ekim 2011'de Sardunya adasında Almanya, İtalya ve Hollanda ile birlikte uzun menzilli uçakları ile tatbikat yaptı. Yakın zamanda uzun menzilli füzelerini test etti⁶. Hamas Suudi Arabistan'dan işaret alırsa, iyi bir ödül karşılığında İsrail'in İran'a odaklanmasının önünü de açacak bir sessizlik ortamı sağlayabilir. İsrail'in vurmak için seçebileceği en önemli hedef Harg adasındaki petrol tesisleridir. İran ihraç ettiği petrolün %80'ini buradan çıkarmaktadır. İran bütçesinin %65'ini petrol gelirleri karşılamaktadır.

ABD, Ortadoğu'da daha fazla ileri gitmesine gerek olmadığını ve hatta Filistin-İsrail sorunu dışında oynayacağı başka bir rol kalmadığını düşünüyor. Bu rol ise İsraili yerleşimcilerin Batı Şeria'dan çekilmesi ve diğer ülkelerdeki Filistinli göçmenlerin geri dönüşü denkleminde kilitlenmiş durumdadır. Filistin Başkanı Abbas, İsrail'in yeni yerleşimleri durdurmasını ve 1967 yılındaki sınırlarda iki devletli çözümü kabul etmesini istiyor⁷. İsrail'in nüfusunun %20'si Arap'tır ve diğer vatandaşlarla ekonomik, sosyal ve yasal hakları aynı değildir yani ikinci sınıf vatandaşdır. İsrail

⁴ Reva Bhalla: *The Israeli Periphery*, Stratfor, (Dec 11, 2012).

⁵ George Friedman: *War and Bluff: Iran, Israel and the United States*, Stratfor, (September 11, 2012).

⁶ Jackson Diehl: *Will Israel Really Strike Iran?*, Washington Post, (Nov 2, 2011).

⁷ Lolita C. Baldor: *Panetta warns Israel against growing isolation*, The Associated Press, (Oct 3, 2011).

toplumu içinde de onlara karşı bir alerji vardır, örneğin ev kiralamaktan kaçınılmaktadır⁸. Mevcut demografik trendler devam ederse Akdeniz ile Ürdün Nehri arasındaki bölgede gelecekte Yahudiler azınlık durumuna düşeceklerdir. En önemli sorunlardan bir diğeri Yahudi göçmenlerin geri dönüşü konusudur. İsrail hükümetinin göçmenleri çıkarma girişimleri ise özellikle Batı Şeria söz konusu olduğunda kendi halkından büyük tepki almaktadır. İki devletli çözüme ulaşamadığı takdirde İsrail'in Batı Şeria'nın bir kısmını kendine katarak geri kalanında uluslararası bir sorun olmaya devam eden devletsiz bir Filistin yönetimi bırakabilir. Özetle, İsrail, Ortadoğu'daki askeri üstünlüğüne rağmen uzun vadede nüfusunu ve topraklarını nasıl muhafaza edeceği endişesini yaşıyor ve yeni stratejisini bu hedefin üzerine kurmak istiyor.

Türkiye

Türkler, 1683'den itibaren Batının üstün konuma geçmesi karşısında yaklaşık 2000 yıldır süren yayılcı rolünden stratejik savunma anlayışına geçti. Bugünde devam eden bu anlayışın en belirgin kanıtı, güç zafiyeti nedeni ile izlenen güç dengesi politikaları oldu. Osmanlı güç denge politikası; 1791-1878 yılları arasında Rus tehlikesine karşı İngiltere'ye, 1888-1918 arasında Rus ve İngiliz tehlikesine karşı Almanya'ya dayanmayı öngörüyordu. Türkiye Cumhuriyeti ise, 1920-1936 arasında Batılılara karşı Sovyet Rusya'ya, 1938-1945 arasında Faşist İtalya'ya karşı İngiltere'ye, 1945'den günümüze ise (1990'a kadar Sovyet tehdidine karşı) NATO ve ABD'ye dayanmayı tercih etmiştir. Türk unsurunu kapsayan milli sınırlar içinde bir Türk devleti kurmak, Milli Mücadele'nin öncülüğünü yapan Atatürk'ün başlıca amacıydı⁹. Atatürk, ulusal gücün geliştirilmesine ve homojen bir ulus-devlet yapısı oluşturulmasına öncelik vermişti. Türkler, tarih boyunca genellikle iç işlerine müdahale edilerek ve bölünmek sureti ile devletlerini kaybetmişlerdir. Türkiye coğrafyasında ancak güçlü, üniter, ulus-devletler yaşayabilir. Atatürk'ün hedefi, kendi kaderine hâkim milli bir devlet kurmaktı. Atatürk'ün ilke ve inkılâplarının temelinde tam bağımsızlık ve ulusal egemenlik yatmaktadır. Ancak, Soğuk Savaş'tan bugüne Türk yetkililer, Türkiye'nin kendi ihtiyaçları için gerekli özgün stratejileri geliştirmek yerine, ABD ve Avrupalı devletlerin Türkiye için belirlediği stratejilerin sevk ve idaresiyle uğraştılar.

Türkiye, üzerinde bulunduğu coğrafi bölgede dünya güç merkezleri arasındaki dengeyi etkileyecek şekilde, sürekli ve çok yönlü çıkar ve güç çatışmalarının yaşandığı, kritik bir coğrafi konuma sahiptir. Farklı özelliklere sahip Avrupa, Asya ve Afrika kıtalarındaki ülkelerin fiziki, sosyal, ekonomik ve kültürel çıkarları Türkiye üzerinde çakışmaktadır. Türkiye, jeopolitik ve jeostratejik durumu nedeniyle sürekli bir tehdide maruz bulunmaktadır. Bu sürekli tehdidi oluşturan veya oluşturacak olan güçler, hedeflerine ulaşmak için değişik yol ve yöntemler denemektedirler. İstikrarsızlıklar ve belirsizlikler içindeki bu coğrafyada Türkler dış tehditlerden daha çok içeriden yapılan müdahalelere karşı oldukça duyarlıdır. Ekonomik az gelişmişlik halklara ve fikirlere dışarıdan nüfuz etmeyi kolaylaştırmakta, ülke birliğini tehlikeye sokmaktadır. Türkiye'nin bölücü terör ve komşuları ile zaman zaman yaşadığı sorunlar yanında, içeride son yıllarda yaşanan siyasi açmazlar ve kutuplaşma, tutarlı ve etkin bir dış politika ile kapsamlı bir strateji geliştirilmesini engellemiştir. Modern

⁸ Carl and Alfred Sigmund: *The Two-State Solution: Everyone knows an independent Palestine, side by side with Israel, is unworkable right now. But it's even more hopeless than they think*, Foreign Policy, (September 15, 2011).

⁹ Celalettin Yavuz: *Türkiye'nin Güvenlik Politikaları*, "National Defence in the 21 st Century, Symposium Proceedings, Beykent Üniversitesi BÜSAM Yayını, (İstanbul, 2009), s.x.

Türkiye iki önemli engel ile karşı karşıyadır; genişleme istikametleri zorluklarla doludur ve Türklerin doğası değişmiştir. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren Anadolu'ya sıkışmış Türk halkının yaşadığı bölgesel gelişme farkı, ülkenin laik ve dini bakımdan kutuplaşması yanında çorak topraklar, kuru iklim ve dağlık arazi, nehirlerin azlığı ve doğal kaynakların nispi azlığı halkın ekonomiye katılımını olumsuz etkilemektedir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'deki iç siyasi durum ve bunun kendi politikalarına yansımaları her zaman ABD yönetimin yakından takip ettiği bir ilgi sahası olmuş, bu kapsamda sık sık Türkiye'nin iç ve dış işlerine çeşitli müdahalelerde bulunmuştur. Soğuk Savaş süresince Türkiye'de sol yapılanmaları yakından takip eden ABD, örtülü olarak o dönemde sağ terör örgütlerinin ortaya çıkmasına destek olmuş, CIA vasıtası ile hükümetleri yönlendirmiş, 1960 Anayasası'na ön ayak olmuş, darbeleri desteklemiştir. Aynı dönemde dış politikadaki müdahaleleri içinde 1964 Johnson mektubu ve 1975-1978 ambargo uygulamaları öne çıkmıştır. 1950'lerin ikinci yarısında ekonomik yardımı keserek Menderes Hükümeti'nin sonunu hazırlayan ABD, 24 Ocak 1980 tarihinde Turgut Özal tarafından açıklanan ve Türk ekonomisini küresel sermayeye bağlayan ekonomik kararların arkasındaki güç olmuştur. ABD, 2001 yılındaki ekonomik krizi çözmek için Kemal Derviş'i Türkiye'ye göndermiştir. ABD, Türkiye'de ordu ve laik rejimin tasfiye edilmesinde iktidara örtülü destek sağlamaya devam etmekte, bu konuda Avrupa Birliği ile işbirliği yapmaktadır. ABD, terörle mücadelede terör örgütü ve siyasi uzantıları ile müzakere için Ankara'ya baskı yapmakta, terör örgütünün yuvalandığı Irak'ın kuzeyine Türk ordusunun girmesini kontrol altında tutmakta ve buradaki Kürt Yönetim Bölgesi'nin devletleşmesinde gene Türkiye'yi kullanmaktadır. Türkiye, geçmişten bugüne Ortadoğu'ya ilişkin pek çok ABD politikasının vasıtası haline gelmiş, son olarak Suriye'de 'arkadan idare edilen ülke' konumuna düşmüştür. Türkiye'nin ABD'nin taşeronu olma konumu onun bölgesel güç olmasını ve diğer büyük güçler karşısındaki konumunu olumsuz etkilemektedir.

Sonuç Yerine; Türkiye İçin Dersler

Meksika, Polonya, İsrail ve Türkiye; bu dört ülke de Batı dünyası içindedir, güç merkezleri arasında kendilerini sıkışmış ve yalnız hissetmektedir, iç ve dış politikada ABD etkisi altındadır, önemli güvenlik problemleri vardır ve bu sorunları çözümünde büyük ölçüde ABD'ye bağımlıdır. Askeri ihtiyaçlarını büyük ölçüde ABD'den karşılamakta, bölgesel güç hevesleri ABD tarafından baskı altında tutulmaktadır. Bu ülkelerin her birinin jeopolitik koşulları, tarihsel birikimleri ve yaşadığı güvenlik sorunları ne kadar farklı olsa da ABD'ye bağımlılıkları bir şekilde devam etmektedir. Ekonomik olarak ABD'ye bağımlı olan Meksika, askeri olarak çaresizdir. Rusya ve Almanya arasına sıkışan Polonya da kendini ABD'ye muhtaç hissetmektedir. Bulunduğu coğrafyada gittikçe yalnızlaşan İsrail, sürekli bir savaş sendromu içinde ABD ile yeni arayışlar ve stratejiler peşindedir. Ancak, Türkiye için ABD'ye bağımlılığın aşılması zamanı gelmiştir. Çünkü ABD ile olan çarpık ilişkilerimiz ülkemizi bölünmeye ve Cumhuriyet değerlerinden uzakta bir rejime götürmektedir. Kendi vizyonunu ve rollerini belirleyemeyen Türkiye, ABD'nin kendi adına belirlediği rollerin ve savaşların bir parçası olmaya devam etmekte, diğer yandan toplumsal yapısı dönüştürülmektedir. Bulduğumuz coğrafya artık güç merkezlerinin arkasına saklanma seçeneğini bize bırakmamaktadır. Türkiye'nin stratejik seçenekleri ne ABD, ne Avrupa Birliği, ne de Rusya'dır. Tek seçenek bağımsız ve egemen bir ulus-devlet olarak kendi yolumuzu çizmemiz ve Atatürk'ün dış politika esaslarını uygulamamızdır.